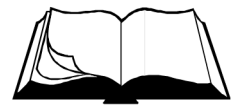

מִי יֵרֵם הָיִים

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח').

גליון 594

אב תשפ"ו

זיכרונות שמעתתא (לד) – "ובלכתך בדרך"

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"ל "דברי שיר" ב"ב

שאלות וחידודים לימי בין הזמנים, שאפשר לקיים בהם
 "ודברת בס... ובלכתך בדרך..."

שבת

1. נשים חייבות במקרא מגילה ובנרות חנוכה משום שאף הן היו באותו הנס (שבת כ"ד. מגילה ד.), איזו הלכה מהלכות שבת נשים חייבות משום שאף הן היו באותו הנס?
2. מתי אדם מברך ברכת המזון בשבת ואומרים לו שלא יאמר "רצה"?
3. שני אנשים, האחד גבוה יותר מהשני, מתי יש בזה ג"מ לדינא בה' שבת?
4. יושב בביתו ומוצץ מה שיש בתוך פיו, ויש בזה איסור דאורייתא, מהו?
5. חפץ שהוא מוקצה ואסור לטלטלו. אם נשבר חפץ אחר הותר זה לטלטלו?
6. איזה מכתבי הקודש ומתי, בבית כנסת אחד מותר לטלטלם בשבת, ובבית כנסת אחר אסור לטלטלם?
7. באיזה אופן מותר לעשות מלאכה בשבת, ואעפ"כ יש לעשות בצורה כאילו לא מכוון כדי שלא ילמדו להתיר בכל מקום?
8. באיזה אופן אסור לאכול בליל שבת או בליל יו"ט עד חצות, ואם הוא ליל יו"ט וגם מוצש"ק, לא יאכל עד למחרת?
9. איך יתכן דבר שבשבת מותר באכילה ובמוצש"ק נאסר? (בתשובות)
10. איזה בגד, אם האיש לובשו ברשה"ר אין זו הוצאה, ואם אשה לובשת אותו ברשה"ר י"א שחייבת חטאת משום משאוי?
11. באיזה אופן חמורה כרמלית יותר מרשות הרבים?
12. זרק כדור ד' אמות ברשה"ר במזיד, ועשה עקירה והנחה, ובכל זאת פטור, הכיצד?
13. איך יתכן חצר שאסור לטלטל בה, ובאמצע בשבת נפל הכותל, ומותר לטלטל בה?
14. שני אנשים כתבו בשבת אות אחת, אחד חייב והשני פטור, מדוע?
15. שני אנשים שאלו האם מותר ללעוס בפה אותו המאכל, לאחד אמרו שמוותר ולשני אמרו שאסור משום מלאכת טוחן, מדוע?
16. תלה שני בגדים רטובים בערב שבת, בשבת בבוקר שניהם יבשים. בגד אחד מותר ללבוש והשני מוקצה, מדוע?
17. בדרך כלל מלאכה שלא נעשית מיד בזמן הפעולה נחשבת גרמא (כגון הפורס מצודה ונכנסה בהמה רק לאחר זמן פטור משום צידה), באילו מלאכות אם עשה מעשה ונעשתה מלאכה רק לאחר זמן חייב עליה ולא נחשב רק גרמא? (ג' מלאכות)

מועדים

18. איזו הלכה משותפת לחנוכה, אתרוג, תפילין, מצה וד' כוסות?
19. איך יכול להיות שעובר על איסור חמץ באמצע השנה?
20. בחג השבועות נוהגים להיות ערים כל הלילה, היכן מצאנו במשניות ובגמרא עוד אופנים שהיו ערים כל הלילה?
21. מי כתב את מגילת רות?
22. את מי הורגים ברגל?
23. איך יתכן שמותר לחולה לשתות יין לכתחילה בתשעה באב שחל באמצע השבוע, אע"פ שלא צריך את היין למחלתו, (ואין זה כוס של ברית מילה)?

שאלות לפלפולא

24. לשיטת ה"חרדים" (מובא ב"ביאור הלכה" ריש סי' קכ"ח) שיש מ"ע על הישראלים, ע"י שם. למה לא מברכים ברכה "ברוך... אשר קדשנו במצותיו וציונו להתברך"?
25. הגמרא (שבת כ"ג:) מסתפקת בעני שאין לו מספיק לקידוש ולנר, מה קודם יין לקידוש או שמן לנר, ע"י שם, וקשה לדעת הי"א המובא

תשובות

שבת

1. נשים חייבות בלחם משנה, משום שאף הן היו בנס של ירידת המן, (משנ"ב סי' רע"ד ס"ק א'). ולכן חייבות גם בסעודה שלישית (משנ"ב סי' רצ"א ס"ק כ"ח).
2. אכל סעודה בערב שבת כשעדיין היה חול, ונכנסה שבת ולא אכל יותר, אינו מזכיר "רצה" כיון שהאכילה היתה בחול (רמ"א סי' רע"א סעיף ו').
3. אסור להוציא ד' אמות ברשה"ר, ומודדים לפי האמה שלו לקולא, נמצא שאם הוציאו כשיעור ד' אמות של הבינוני, חייב הבינוני או הנמוך משום העברת ד' אמות, ולגבוה עדיין מותר (שו"ע סי' שמ"ט סעיף א', ומשנ"ב ס"ק ג').
4. המוצץ דם בפיו מחבורה, חייב, ולכן אסור בשבת למצוץ דם שבין השיניים (משנ"ב סי' ש"ח ס"ק קמ"ז).
5. ספסל שנפל רגלו אסור לטלטלו, שמא יבוא לתקנו ולתקוע בו את הרגל. אבל אם נשברה הרגל לא חיישינן שיעשה רגל חדשה, ומותר לטלטל הספסל (רמ"א סי' ש"ח סעיף ט"ז, ומשנ"ב ס"ק ס"ט).
6. כתב המשנ"ב (סי' תרפ"ח ס"ק י"ח) בשם הפר"ח, פורים שחל בשבת אסור לטלטל את המגילה מאחר שאין קוראים בה, ע"י שם.
7. לפיז' כאשר ט"ו באדר חל בשבת לבני מוקפין אסור בטלטול ולבני פרוזים מותר בטלטול, (וכן אפי' בעיר אחת במקומות שיש נוהגים לקרוא בט"ו ויש שלא קוראים בט"ו, כגון בבני ברק, לאותם בתי הכנסת הנוהגים שקוראים כל שנה את המגילה בט"ו אסור לטלטל את המגילה, אבל לאותם בתי כנסת שכל שנה לא קוראים את המגילה בט"ו, מותר להם לטלטל את המגילה).
7. מותר לדרוס ע"ג נחש ועקרב להרגם דבמקום צער גדול התירו איסור דרבנן, דהוה מלאכה שאין צריך לגופו, ובכל אופן יעשה בדרך

דריסה לפי תומו כאילו לא מכוון, שלא יבוא ללמוד ולעשות כן בכל אופן (ש"ע סי' שט"ז סעיף י', **משנ"ב** ס"ק מ"ח).

8. מי שאין לו יין או פת לקידוש בליל שבת או בליל יו"ט ימתין כמה שעות אך לא יאחר מחצות (**משנ"ב** סי' רפ"ט ס"ק י'), אבל אם הוא גם מוצצ"ק שיש חיוב הבדלה לכתחילה לא יאכל עד למחרת (**משנ"ב** סי' רצ"ו ס"ק כ').

9. אם הארץ שאמר בשבת על פירותיו שעישורן מותרים בשבת ואסורים במוצצ"ק (**דמאי** פ"ד מ"א).

ב. חולה שאין בו סכנה שהתירו לו בשבת לאכול בשר של בישול עכו"ם, לאחר שבת שכבר יכול לבשל בשר ע"י ישראל נאסר לו לאכול אותו הבשר (**משנ"ב** סי' שכ"ח ס"ק ס"ג).

10. אשה הלוכשת ציצית של מצוה ברשה"ר או תפילין (אם מוצאו ברחוב וצריך להגביהו) ברשה"ר, יש סוברים שחייבת חטאת ויש סוברים שהוא דרך לבושה (פליגי **ראב"ד** ו**רשב"א**, וכן "**מגן אברהם**" ושאר אחרונים, **משנ"ב** סי' ש"א ס"ק קנ"ח).

11. מבוי הפתוח לרשות הרבים מותר להשתמש בפתח המבוי תחת הקורה או כנגד הלחי, אבל אם פתוח לכרמלית אסור בין תחת הקורה ובין כנגד הלחי שמצא מין את מינו (**ש"ע** סי' שס"ה סעיף ג', ו**משנ"ב** ס"ק כ"ו).

12. זרק כדור ברשה"ר והזורק עצמו רץ אחר הכדור ותפסו בידו, פטור מספק, דאולי אין ההנחה גמורה עד שינוח במקום שהיה לנוח בשעת עקירה (**שבת** ה': **משנ"ב** סי' שצ"ח ס"ק ח').

13. א. קרפץ יותר מבית סאתיים שלא הוקף לדירה אסור לטלטל בו, בנה לידה קיר מאחורי הקרפץ יותר מעשר אמות לשם דירה עדיין לא הוסיף כלום ואסור לטלטל שם, אם בשבת נפל הקיר החיצוני כנגד כותל זה עכשיו מותר לטלטל (**ש"ע** סי' שצ"ח סעיף ח', **משנ"ב** ס"ק נ"ח, "**תוספת שבת**" שם ס"ק כ"ב).

ב. שתי חצרות שהיה פתח או חלון ביניהם ועירבו יחד לשנה, והניחו העירוב בחצר אחת, ולאחר זמן נסתם הפתח או החלון, האסור החצר השניה לטלטל, ואם לאחר כמה שבתות נפל הפתח או החלון שביניהם חזר העירוב להתירו ומותרים כולם לטלטל בחצר, וכן מחצר לחצר (**ש"ע** סי' שצ"ח סעיף א', ו**משנ"ב** ס"ק ו').

14. כתב אות אחת סתם פטור (רק הכותב ב' אותיות חייב), אבל אם בזה האות השלים את הספר חייב (**משנ"ב** סי' שצ"ח ס"ק כ"ב ס"ק ד').

15. האחד לועס ואוכל מיד, הר"ז דרך אכילה ומותר, אבל הלועס אותו האוכל ואין לדעתו לאכול לעצמו אלא להאכילו לאחרים (כגון לתינוק) אסור מדרבנן משום טוחן (**משנ"ב** סי' שכ"א ס"ק ל"ו).

16. רק בגד שבדאי יתייבש במשך השבת מותר ללבוש, ולא אמרינן בו מיגו איתקצאי וכו' (**ש"ע** סי' פ"א, "**שבת הלוי**" ח"א סי' ס"ב אות ג'), ולכן חולצה וכד' שבדאי תתייבש במשך השבת לא הוי מוקצה, אבל סוודר העשוי מצמר עבה וכד' שלא מוכח שיתייבש בשבת אמרינן מיגו איתקצאי וכו' ונשאר מוקצה.

17. א. **מלאכת בישול**, מניח עכשיו על האש, אף שלוקח זמן עד שיתבשל חייב עליו משום מלאכת בישול.

ב. **מלאכת זורע**, הזורע בשבת חייב, אף שלא יקלטו הזרעים באדמה עד ג' ימים.

ג. **מלאכת מעבד**, כשמכניס את העורות בתוך הסידי, אף שיקח כמה ימים עד שישתנו.

מועדים

18. כולם עושים בצד שמאל, חנוכה מדליקים בצד שמאל, אתרוג נוטלים ביד שמאל (הלולב מימין), תפילין מניחים ביד שמאל, מצה וד' כוסות בהסיבה על צד שמאל.

19. א. כל המנחות אם עושין לשתה, או עריכתה, או אפייתה בחמץ, עוברים על "לא תעשה חמץ" (**מנחות** פרק ה' משנה ב').

ב. כל זמן שמקטירים אימורים של קרבן פסח אפילו הרבה זמן לאחר שעבר הפסח, אסור שיהיה ברשותו חמץ, ועובר על הלאו "לא תשחט הפסח על החמץ" ("**מנחת חינוך**" מצוה פ"ט ס"ק י"ב).

20. א. כהן גדול בליל יום הכיפורים (משנה **יומא** פ"א מ"ז).

ב. אם מצאו זכות פטרוהו, ואם לא מעבירים אותו למחר, ומזדווגין זוגות זוגות וכו', ונושאים ונותנים כל הלילה (**סנהדרין** מ').

ג. "אמר רבי יהושע בן חנניה, כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו" (**סוכה** נ"ג).

ד. השומרים בבית המקדש, י"א שאינם ישנים כל הלילה (**ראב"ד** ריש תמיד).

ה. מעשה ברבי אלעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין בבני ברק, והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה ("**הגדה של פסח**").

21. שמואל הנביא (**נבא בתרא** י"ד:).

22. זקן ממרא נגד בית הדין, ממתניין לו עד הרגל וממיתים אותו

ברגל בעת שיתאספו העם, למען ישמעו ויראו (**רש"י** פ' שופטים י"ז, י"ג).

23. תשעה באב שחל ביום שלישי מי שזכר ששכח להבדיל במוצצ"ק פ' חזון, ואם ימתין עד מוצאי תשעה באב כבר אי אפשר להבדיל (שהוא ליל רביעי), יכול להבדיל בתשעה באב על כוס יין (במקום שאין חמר מדינה), ויתן לחולה לשתות, ומשום שהוא כוס של ברכה מותר לשתות (ע"י **ש"ע** סי' תקנ"א סעיף י').

שאלות לפלפול

24. א. כיון שאין שום פעולה במצוה, לא תיקנו ברכה, וכעין דברי ה"בית יוסף" (סי' תל"ב) שמכיון שמן התורה מספיק ביטול לקיים מ"ע של "תשבינו" לא תיקנו ברכה כיון שאפשר בלב.

ב. מצוה שתלויה באחרים לא תיקנו ברכה, וכמש"כ ב**ש"ת הרשב"א** (ח"א תשי"ח) שלא מברכים על מצות צדקה או נתינת מתנות כהונה.

25. א. יכול לקדש בחצר כשיש שם אור הלבנה.

ב. יכול לקדש בתוספת שבת מבעוד יום לפני השקיעה.

ג. יכול לקדש בבית חברו ששם יש אור.

ד. יכול לקדש בשבת בבוקר קידוש של לילה.

26. א. היו צריכים פחמים כדי לבשל את הסמנים שהאש לבד לא היתה מספיקה (**תוספות** שבת צ"ד. ד"ה רבי שמעון).

ב. לומדים מלאכת שבת רק מאותן מלאכות שהיו צריכים לעצם בניית ותיקון המשכן, ומה שכיבו את האור משום שלא היו צריכים אותו אין לומדים משם.

27. א. האיסור על עצם פעולת הערבוב, אפילו אם למעשה לא הצליח, סו"ס אותה פעולה עשו במשכן (ספר "**ידוש משה להגר"מ פיינשטיין** זצ"ל).

ב. באופן שיצליח לעשות כגון ע"י כוחות כישוף עובר בלאו (מורן **הגר"מ שך** זצ"ל).

ג. גם למ"ד שהיה נס גם מודה שאפשר ע"י שריית מים, ובאופן זה עובר בלאו (**הגר"ד** **לנדו** שליט"א, וספר "**יד בנימין**" עה"ת להגר"ר **בנימין אלישיב** שליט"א).

28. כיון שהיו מוקפים בעננים נחשבו כמחיצות ("**רוקח**" ה' עירובין סי' קע"ח, "**פנחנן רזא**" פ' יתרו בשם הר"ר **יוסף**).

29. גם אם עם ישראל לא יקבלו את התורה, משה ואהרן בודאי יקבלו, ובזכותם כל העולם יתקיים (**מהרש"א** ע"ז ב').

30. א. ע"י ספר "**מקראי קודש**" (**להרצ"פ פרנק** זצ"ל) שיש סוברים שעשה סמיכה ואח"כ התוודה ולא ביחד.

ב. יסוד איסור סמיכה בשעת וידוי היות שהוא עומד לפני המלך, משא"כ בזה שעומד בחצר המלך ומתוודה על קרבן כפרתו, זהו עצמו צורה של עומד לפני המלך (בשם הגר"ר **ברוך מרדכי אזרחי** זצ"ל).

31. א. כיון שא"א לבנות סוכה בעזרה, הרי פטורים מסוכה ("**פנים יפות**" דברים ט"ז, כ"א).

ב. כיון שאינם יכולים לסעוד שם עם נשותיהם פטורים מהסוכה דאין זה "כעין תדור" ("**בית מאיר**" ערכין ג': כמו שמבואר בגמרא שם לענין שעת העבודה).

ג. מבואר בגמרא שכל אחד קיבל כפול הלבן שהוא פחות מכשיעור חיוב סוכה (**הגר"ש אלישיב** זצ"ל). ויש שהעירו שבגמרא מבואר שזה השביע מאוד וא"כ אולי יש לו חשיבות של סעודה.

ד. י"ל שנחנו את הלחם לכהנים קטנים, שאין להם חיוב סוכה.

ה. אולי נחשב "עוסק במצוה" ופטור מן המצוה "**כלי חמדה**" סוכות סי' ק"ט).

ו. החיוב לאכול בסוכה משום "תשבו כעין תדור", כאילו שם ביתו, אבל מנחות שדינים לאכול דוקא בעזרה ולא בביתו, התורה הפקיעה אות מביתו לבית ד' ("**כלי חמדה**" שם).

ז. כיון שהיה חיוב לאכול דוקא בעזרה בלי סוכה, א"כ זהו "תשבו כעין תדור", לאכול דוקא מחוץ לביתו בעזרה (**הגר"ד לנדו** שליט"א).

ח. היו לשכות שפתוחים לעזרה, ויש להם דין העזרה ומותר לבנות שם סוכה, ואכלו שם את לחם הפנים (ש"ת "**בית יצחק**" או"ח סי' ה' ס"ק י"ז).

ט. עשו סוכה מברזלים שאין בה אסור משום "לא תטע עץ", ועשו סכך מעשבים שאין זה עץ כלל (ספר "**מעשי למלך**" על **הרמב"ם** ה' איסורי מזבח).

32. א. יש שני אליהו, האחד פנחס והאחר אליהו ("**ברכי יוסף**" או"ח סי' ל"ב בשם הגה"ת **"רבינו בצלאל**" גיטין שם).

ב. כשאלהו הגיע בצורת מלאך "לא בשמים היא", ורק כשהגיע בצורת אדם היה יכול לתרץ (וע"ע "**דרך אמונה ביה"ל**" שביעית פ"א ה"ז), אבל עדיין צ"ב דבגמרא משמע שהגיע בצורת אדם (ע"י בגמרא **"ב"מ** קי"ד:).

ג. עדיין לא הגיע הזמן שהיה מותר לאלהו לגלות את התשובה (**הגר"ד לנדו** שליט"א).